

2 слайд

Сьогодні в однієї з найбільш баз, яка описує світовий потік серійних (періодичних) видань (популярних і наукових журналів) – Ulrichsweb [Ульричвеб] міститься майже 300 триста тисяч назв, з яких понад 200 двісті тисяч – видаються на даний час; з них більше ста тисяч декларують, що вони є науковими, серед них велика кількість електронних: діє політика відкритого доступу - доступ в режимі реального часу до наукових та навчальних текстів у повному обсязі.

3 слайд

Проблема порушення етики наукових публікацій нікуди не зникла, існує несумлінна політика редакцій / видавництва журналів. На слайді представлені зарубіжні організації, що покликані боротися з недоброчесними діями окремих журналів, видавництв та інших бізнес-компаній, які паразитують на науці. Головною організацією є Комітет з етики наукових публікацій (COPE). Має більше десяти тисяч членів - редакторів, видавців, науковців. Кодекси і стандарти з етики цього комітету є основними для авторів, редакторів, видавців, рецензентів.

4 слайд

Які журнали можна знайти для публікації? Наразі поширення наукової інформації забезпечується декілька шляхами: публікацією в журналах закритого доступу - Subscription-Based Access – з авторів оплата не стягується. Архів журналу закритий для загалу, але може бути доступним за умови передплати або покупки будь-якої конкретної статті. Журналах відкритого доступу - Gold Open Access (золотий шлях) – плата з авторів береться тільки за умови, що стаття пройшла процедуру рецензування та погоджена до друку. В цьому випадку для читачів архів статей відкритий безкоштовно. Або через самоархівування (депонування) вченими своїх праць в інституційних репозитаріях чи тематичних відкритих архівах - Green Open Access (зелений шлях) - оплата не стягується ні з авторів, ані з читачів. Архів у вільному доступі.

А За допомогою міжнародної БД публікаційних політик «SHERPA/ROMEО» можна перевірити чи дозволяє видавець авторам самоархівувати опубліковані в його журналах статті (понад 70 сімдесят % видавців дають дозвіл на самоархівування постпринтів).

5 слайд

Для науковця, що розпочинає свою публікаційну діяльність та прагне донести науковій спільноті своє дослідження, вибір журналу є досить складним і довготривалим. В окремих умовах є велика ймовірність потрапити на гачок «хижацького», «сміттєвого» журналу. Перш за все ці епітети стосуються тих журналів, які паразитують на бізнес-моделі «золотого» відкритого доступу (Gold Open Access). Першим, хто привернув увагу до цієї проблеми у 2010 році та увів поняття «хижацькі видання», був американський бібліотекар – Джеффри Білл. Саме він сформував список таких видань та видавців, який отримав назву «Список Білла». До речі в 2017 році цей список разом із особистою сторінкою Джеффри Білла повністю

видалено, та копії переліку критеріїв для визначення хижацьких наукових видавництв та видань й досі використовуються і доступні на багатьох веб-ресурсах. Подібний список хижацьких журналів готує компанія «Cabell's International». Проте доступ до нього платний. Також можна ознайомитися з запропонованими критеріями хижацьких практик у статі за авторством Стефана Еріксона та Герта Хельгельсона, виданою у 2016 році. Одними із позначених критеріїв журналу як хижацького говориться про надання послуг по маніпуляції з цитуванням, збільшення наукометричних показників, включаючи надмірне самоцитування, пропозиції з купівля місця авторства в статі, тощо.

6 слайд

Постає питання: Як відрізнити якісний журнал від хижацького?

Більшість дослідників сходяться на тому, що хижацькі видання: публікують дослідження низької якості, вимагають плату за публікацію з самого початку, не надавши на сайті інформацію про платні послуги, не здійснюють рецензування статей (це можна визначити, наприклад, по критично швидкому терміну проходження статті) або надають вигаданий список редколегії, рецензентів, включаючи «нобелівських лауреатів», пропонують підготувати або отримати від колег рецензії на свій текст, розсилають спам з пропозицією опублікуватися в найкоротші терміни (2-3 дні, тиждень), вказують про себе недостовірну інформацію (наприклад, про включення до бази даних Scopus і Web of Science), містять публікації текстів з дуже широкого кола наукових дисциплін, пропонують підвищити науковий рівень статті силами редакції («Публікація під ключ») та інше.

Як правило, на сайті немає достатньої інформації для авторів, не розкрита редакційна політика видання та публікаційна етика, положення про рецензування та платні послуги, приховані імена і прізвища співробітників, експертів, членів редколегії, рукописи статей надсилаються електронною поштою, а не завантажуються на веб-сторінці журналу, оманлива інформація про географічне положення – видають себе за європейські чи американські видання; наводиться несправжній імпаکت-фактор в інших системах, наприклад «CiteFactor», «Global Impact Factor», «Journal Impact Factor» часто можна зустріти на сайті видавництва повідомлення про індексацію у Google Scholar – проте, твердження, що статті індексуються в Google Scholar, вводять в оману, тому що Google Scholar це пошукова система, а не база даних, яка індексує відібрані журнали тощо.

7 слайд

Які ж загальні критерії якості журналу? Журнал повинен мати якісний та інформативний веб-сайт, де описана редакційна політика журналу (зокрема, її цілі та завдання); інформація про головного редактора, структуру і склад редакційної колегії, в яку входять відомі вчені за профілем; чітко сформульовані вимоги до рецензентів і авторів; присутні докладні інструкції для авторів; наявність для всіх наукових статей і оглядів списків літератури, індексація у спеціалізованих БД, зокрема в наукометричних Scopus та Web of Science; представлені архіви і поточні випуски журналу, інші важливі відомості про журнал. Сайт журналу повинен обов'язково мати англійську версію.

З технічних критеріїв - журнал обов'язково повинен мати Міжнародний стандартний серійний номер ISSN (International Standard Serial Number) - універсальний ідентифікатор періодичних видань, що складається з восьми цифр. З поширенням електронних версій журналів додатково надається електронний ISSN. Журнал який не має цього серійного

номеру, у міжнародних системах не визнається періодичним. Наявні у статтях - цифрові ідентифікатори DOI діють як вбудовані посилання, або цифрові коди, що дозволяють чітко вказати розташування статті і дають можливість знайти їх у мережі Інтернет. DOI є усталеним і не залежить від зміни видавця, хостингу чи назви видання.

8 слайд

З огляду на вищезазначене необхідно дуже обережно ставитися до вибору журналу для публікації. Відомий веб-ресурс Поміркуй. Перевір. Подай (Think. Check. Submit [səb'mɪt]) допомагає молодим науковцям у всьому світі надсилати свої рукописи лише в надійні наукові журнали. Щоб упевнитись, що Ви обираєте надійний журнал для публікації результатів досліджень, дайте відповіді на цей контрольний список запитань.

9 слайд

Міністерство освіти і науки України для присудження наукових ступенів визнає публікації у виданнях, які індексуються БД Scopus та Web of Science. Згідно наказу від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій» визначено, що науковим публікаціям надається різна вага. Так, для здобуття наукового ступеня доктора наукова публікація у виданні, віднесеному до першого і другого квартилів (Q1 і Q2) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank або Journal Citation Reports, прирівнюється до трьох публікацій, у виданні, віднесеному до третього квартиля (Q3), - до двох публікацій. У цьому році МОН пропонувало громадське обговорення проєкту Порядку присудження наукових ступенів, тому слідкуйте за змінами у цьому наказі.

10 слайд

Що таке квартиль - це категорія наукового журналу, що залежить від його цитованості, тобто затребуваності журналу науковим співтовариством. В результаті ранжування, кожен журнал потрапляє в один з чотирьох квартилів: Розподіляють журнали по квартилям автоматично, беручи за основу складні наукометричні розрахунки результатів цитування статей в них, які в свою чергу перераховуються в звичайні відсотки. Так, журнали найпрестижнішого 1-го квартилю мають від 75%-100%, другого квартиля 50%-75%, 25%-50% і четвертого 0,1-25%. До речі, що стосується імпаکت-фактору. Це показник впливовості видання, був розроблений виключно для БД WEB OF SCIENCE. Тільки ті журнали, які індексуються цією наукометричною БД, можуть мати його. Журнали з БД Scopus не мають імпакт-фактора, якщо вони паралельно не індексуються в WEB OF SCIENCE. Ніякі інші «імпакт-фактори» типу «global impact factor» або «universal impact factor» не є дійсними, а їх використання журналом може вказувати на хижацькі практики.

11 слайд

У сучасному науковому світі наукометричні БД Scopus та Web of Science – це основні джерела інформації про найбільш авторитетні журнали, які поширюють знання про важливі досягнення науки і технологій, а статті включені в ці бази даних слугують матеріалом для бібліо- та наукометричних досліджень.

До речі, доступ до цих платформ надано нашому університету за IP-адресою. Звертаю вашу увагу, що є можливість віддаленого доступу з будь-якого місця поза межами університету, для цього вам необхідно створити свої персоніфіковані кабінети на цих платформах, перебуваючи в локальній мережі університету, а вже далі працювати за його межами. Віддалено працювати з БД WoS надається можливість протягом півроку автоматично після реєстрації акаунту, а для отримання віддаленого доступу до бази Scopus необхідно звертатись до Наукової бібліотеки.

12 слайд

Трапляється таке: автори отримують листи від видавництв з пропозицією опублікувати результати досліджень, в цих листах може бути інформація, що журнал входить до БД Scopus та WoS, або на сайтах видань надається інформація про індексацію в цих БД. Проте не завжди ця інформація є достовірною.

Є дуже короткий алгоритм, що допоможе перевірити, чи дійсно видання включено до БД Scopus. Використовуємо для перевірки перш за все саме міжнародний серійний номер видання – ISSN, оскільки цей номер, а не назва журналу, є унікальним ідентифікатором видання. На сайті Scopus обираємо опцію Sources, у переліку з поміж інших натискаємо опцію ISSN, вводимо його, натискаємо Find sources. Натиснувши на назву журналу, можна перейти на його сторінку в БД Scopus та переглянути більше інформації, зокрема, чи продовжується індексація журналу, чи він індексувався за попередні роки.

13 слайд

Також можна перевірити чи індексується журнал у БД Web of Science, для цього скористаємося безкоштовним сервісом Master Journal List. Алгоритм схожий, але необхідна реєстрація.

14 слайд

Як автору не стати жертвою наукового шахрайства, а підготовлена ним стаття все ж таки була прочитана міжнародним науковим співтовариством та процитована в інших статтях з журналів, що індексуються у наукометричних БД? В першу чергу звернутися до надійних ресурсів! Пропоную вашій увазі деякі інформаційні-аналітичні ресурси для вибору наукового журналу. Наприклад, у наукометричній БД Scopus можна отримати список журналів, які найбільш часто публікують статті за вашою тематикою, здійснивши тематичний пошук за ключовими словами. Важливо максимально точно підібрати терміни англійською, які відображають суть вашої статті.

15 слайд

Система дозволяє переглянути до ста шістдесяти 160 журналів і одночасно провести якісний аналіз до 10 - з переліку за різними метриками.

16 слайд

База даних Web of Science передбачає використання схожого алгоритму знайти публікації максимально схожі на вашу і подивитися в яких журналах вони опубліковані. Формуємо запит (у вигляді ключових слів / термінів, що максимально відображають суть дослідження). Отримуємо результати пошукового запиту у вигляді бібліографічних описів джерел,

анотацій, Якщо виберемо функцію «Аналіз результатів пошуку» та відсортуємо за назвами видань - отримаємо список назв журналів, в яких є публікації за тематикою вашого пошукового запиту.

До речі на наступному занятті буде представлено майстер-клас з пошуку джерел у наукометричних БД. (Куц Ольга Володимирівна завідувачка сектору інформаційно-аналітичної роботи, наукова бібліотека).

17 слайд

Можна також скористатися аналітичними ресурсами, які визначають рейтинги журналів, що допоможуть у виборі якісного журналу для публікації.

SCImago (симаго) Journal & Country Rank – це загальнодоступний портал, який включає журнали і наукові показники по країнам, розроблені на основі інформації, що міститься в базі даних Scopus. Журнали можна обирати за предметною областю (27 основних тематичних областей), предметною категорією (313 конкретних предметних категорій) або за країнами. На сторінці обраного журналу можна переглянути докладну інформацію про видання - h-індекс журналу, країну, предметну область і категорію, видавця, ISSN, роки індексування, коротку анотацію про видання, посилання на домашню сторінку журналу (Homepage), а за допомогою графіків і таблиць представлені дані про цитування, індикатор SJR та квартиль журналу в даній області знань.

18 слайд

Journal Citation Reports – бібліометричний довідник статистичних даних вбудований в платформу Web of Science, розділи якого включають наукові журнали, ранжирувані в алфавітному порядку назв, за кількістю посилань, числом опублікованих робіт в журналі, показниками цитування тощо, і зокрема за показниками імпаکت-фактору. Обравши журнал, можна переглянути інформацію щодо видавця, категорії видання, імпакт-фактора, показники цитування, квартиля (Rank) тощо, а цілий ряд інструментів візуалізації дозволить оцінити рейтинг та ефективність журналу за часом.

19 слайд

Можна зробити цільовий пошук журналів за назвою статті, анотацією, ключовими словами за допомогою власного безкоштовного сервісу видавництва Elsevier – JournalFinder та Manuscript Matcher ['mæʃər], що представлений в рамках інструменту EndNote Online на платформі Web of Science компанії Clarivate, де пошук проводиться по журналах, що індексовані в колекції Web of Science Core Collection. Нагадую вам, що для роботи з «EndNote» Вам необхідно пройти персональну реєстрацію на платформі Web of Science. Щоб розпочати пошук журналу, на цих сервісах необхідно заповнити представлені шаблони. З переліку знайдених є можливість прямого переходу на сторінку конкретного журналу - «Journal Information» і систему подачі публікації - «Submit».

20 слайд

Також можна здійснювати пошук журналів за додатковими безкоштовними сервісами, наприклад, через платформи найбільших видавництв, представлених на слайді - Springer, Wiley. Ці сервіси покликані допомогти авторам-початківцям обрати правильні журнали для

публікації своїх робіт, скористатися сервісами ви зможете, увійшовши за прямими посиланнями.

21 слайд

Що стосується вітчизняних журналів, включених до Переліку наукових фахових видань України, згідно наказу від 15.01.2018 («Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України») їм присвоюються категорії «А»: наукові видання, які включені до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science та Scopus; «Б»: наукові видання, в яких статті підлягають незалежному рецензуванню, мають цифровий ідентифікатор DOI; у редколегії наявні іноземні фахівці з відповідної галузі науки; анотації до статей англійською мовою містять не менш як 1 800 знаків). Перевірити журнали можна в реєстрі наукових видань України.

22 слайд

Перейдемо до питань оформлення цитувань та списків літератури. Список літератури до вашої статті – демонстрація обізнаності про поточні дослідження в даній галузі, завдяки списку можна визнавати і використовувати ідеї інших авторів, уникаючи звинувачень у плагіаті.

Секретар журналу Видавництва Elsevier витрачає 75% сімдесят п'ять відсотків свого часу на перевірку списків літератури, адже від якості посилань залежить авторитет журналу в науковому співтоваристві, що визначається за показниками його цитування в наукометричних БД. Неякісний список використаних джерел може стати причиною відмови до подальшого розгляду рукопису. До «поганої якості» з точки зору редакторів міжнародних наукометричних БД, перш за все, відносяться: наявність помилок в бібліографічному описі джерел: пропущенні автори та / або порушений порядок прізвищ авторів; недотримання пунктуації прийнятого стилю; надані неповні вихідні дані – не вказані сторінки або неправильна дана перша та остання сторінка статі тощо. Вказані публікації лише одного колективу авторів, занадто старі роботи, посилання на важкодоступні джерела (наприклад, тези конференцій, які не мають індексу DOI і, відтак, не гарантовано їхнє тривале розміщення в Інтернеті), дисертаційні роботи чи автореферати або статті з журналів, які не представлені в Інтернеті). Також небажано включати в списки літератури нормативні документи (постанови, закони, інструкції тощо), газети, неопубліковані звіти, навчальні посібники та підручники.

23 слайд

У міжнародному науковому світі існує понад дев'ять тисяч форматів оформлення статей і списків літератури в наукових роботах залежно від галузі знань. Проте основними форматами, що лежать в основі інших стилів є так звані : 1) Гарвардський - у тексті вказується прізвище першого автора та рік видання, список літератури укладають за алфавітним принципом; 2) Ванкуверський - у тексті посилання вказують відповідно до порядкового номера за згадуванням у дужках, а список формується згідно з нумерацією в тексті. Або 3) Примітки- номер примітки подають у верхньому індексі, а самі посилання наводять внизу відповідної сторінки.

24 слайд

Здається, варіантів не так вже й багато, але така кількість форматів оформлення списків виникає через різний порядок надання елементів бібліографічного опису джерела: скільки авторів вказано (всі, перші три або перші шість), порядок наведення ініціалів і прізвищ авторів, наявність і тип розділових знаків між ними тощо. На слайді наведено кілька прикладів посилання на одну книгу в одинадцяти запропонованих стилях.

25 слайд

Журнали певної професійної спрямованості мають специфічні правила написання та подання наукових статей. У кожного з наукових журналів власний формат і власні вимоги, які, як правило, розміщені на сайтах журналів в таких розділах, як керівництво для авторів або описуються в «Інструкціях для авторів». Перед тим як подати наукову статтю для публікації необхідно ознайомитися з інструкціями щодо оформлення посилань конкретного цільового журналу. На слайді, як приклад, представлена інструкція для авторів журналу «Anatomical Sciences Education».

26 слайд

Наразі в Україні з 2017 року згідно наказу МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» рекомендовано одинадцять стилів оформлення списку наукових публікацій або відповідно до стандарту «Бібліографічне посилання».

27 слайд

Вченою Радою Харківського національного медичного університету спеціалізованим вченим радам рекомендовано Ванкувер стиль для оформлення наукових робіт, розроблений Міжнародним комітетом редакторів медичних журналів (ICMJE). Областями застосування Ванкуверського стилю є статті та інші форми публікацій з медицини, фармацевтики, ветеринарії, біології, хімії та молекулярної еволюції. Єдині вимоги до стилю ґрунтуються переважно на стандартному стилі ANSI (American National Standards Institute), пристосованому Національною медичною бібліотекою Сполучених Штатів Америки для її баз даних, наприклад, PubMed, EBSCO та інші. Повний путівник з Ванкувер стилю можна знайти в представленій на слайді онлайн-книзі: Цитуючи медицину, 2-е видання. Ви можете звернутися до цього джерела безпосередньо за додатковою інформацією або прикладами.

28 слайд

Отже, створення списку літератури до наукової статті потребує багато часу, і тому сучасна наукова спільнота використовує спеціальні програми, так звані Системи управління бібліографічною інформацією які дозволяють завантажити всі джерела інформації та в подальшому цитувати їх у статтях. На сьогодні їх чисельність зросла до кілька десятків. Вікіпедія пропонує велику статтю щодо порівняння їх функціоналу, кожний дослідник може обрати той продукт, який є для нього релевантним.

29 слайд

Системи управління бібліографічною інформацією мають різноманіття назв – це бібліографічні менеджери, референс-менеджери, менеджери знань, персональні інформаційні менеджери, організатори наукової роботи... Одні платні, інші безкоштовні, деякі працюють в хмарі, деякі – тільки локально. Але спільною рисою для всіх менеджерів є можливість виконувати три основні функції: збирати та зберігати інформацію; організовувати її в зручний для користування спосіб; виводити в потрібному на даний час форматі.

30 слайд

Для прикладу, на слайді представлений популярний бібліографічний менеджер Mendeley від компанії Elsevier. Він надає можливість зберігати повні тексти статей (наприклад, PDF-файли), читати їх, робити нотатки. Існують версії як для десктопних, так і для мобільних операційних систем (Windows, Mac, Linux, iOS айос та Android). Власна база даних синхронізується у хмарі між всіма вашими пристроями, і буде доступна на будь-якому з них. Завдяки спеціальному плагіну до текстового редактора Word можна додавати посилання до наукової роботи та автоматично створювати список використаних джерел у необхідному стилі.

Але все ж таки варто пам'ятати - такі інструменти є допоміжними, тому деякі елементи в описі досліднику потрібно буде вводити вручну, тож кожен запис все одно варто перевіряти на точність.